

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA DVAKRAT TEDENSKO, OB SREDAH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 22 * Maribor, sredo, dne 16. marca 1938 * Leto XIII

Mezde zopet padajo

Ali draginja narašča.

Kakor poroča zagrebški »Radnički glasnik«, so jele povprečne mezde zopet padati. V letih od 1930. do 1935. je padla povprečna mezda okroglo od 27 na 21 dinarjev. Delodajalci so se izgovarjali na krizo in odbijali zahteve delavskih organizacij. Šele v letih 1936. in 1937. je delavstvo z bojem doseglo povprečno dnino Din 23.50. V teh letih so bile povprečne dnine zvišane za okoli Din 2.50.

Iz statističnih podatkov za november in december 1937 je razvidno, da so mezde padle v novembru za 14 para, v decembru pa za 24 para, torej v celoti za 38 para. Po tej statistiki so na Hrvaškem najprej nazadovale mezde, na drugi strani pa naraščajo cene življenjskim potrebščinam v taki meri, da položaj v primeri z letom 1935. ni boljši, ker je realna vrednost mezde silno padla.

V tem oziru nosijo krivdo delodajalske korporacije in njih »rumene strokovne organizacije«, kakor označuje omenjeni avtor.

Vsekakor torej obstoja tendenca, da se socialni položaj delavstva poslabša. Naše svobodne organizacije morajo pač biti budno na straži.

Število zavarovanega delavstva pri CUZD v Ljubljani v februarju 1938.

V februarju mesecu 1938 je število zavarovanih delavcev nekoliko naraslo. Zavarovanih je bilo povprečno 55.640 moških in 34.452 žensk, skupaj 90.092 ali 8031 več kakor lani v tem mesecu in 1850 več kakor v mesecu januarju.

Zanimivo je, da se je povprečna dnevna mezda od januarja do februarja znižala za Din 0.04, kar je povsem nenormalno, ker draginja stalno narašča.

Kitajci uspešni

V pokrajini Šansi

V pokrajini Šansi so Kitajci s protiofenzivo pregnali Japonce iz skoro vse pokrajine. Japonci se umikajo severno od proge Hankov-Peiping.

Kitajska vojska prodira ob prej imenovani progi dalje proti severu.

Vlada s. Bluma v Franciji

Vlada širše koncentracije ob uri važnih odločitev

Dogodki v Avstriji so vplivali na potek in rešitev krize francoske vlade.

Po padcu Chautempsove vlade, tretje vlade ljudske fronte, je dobil mandat za sestavo nove vlade s. Leon Blum.

S. Blum se je posvetoval s svojimi sodruzi na takozvanem malem kongresu Socialistične stranke, ki ga je pooblastil, da sestavi

vlado narodne delovne skupnosti,

za kar je bilo oddanih 6575, proti pa 1684 glasov.

V soboto, dne 12. t. m. je imel s. Blum nagovor na vso francosko javnost, ki so ga prenašale vse francoske radio postaje. S. Blum je rekel:

»Danes dopoldne morem zabeležiti dogodek, čigar pomena in veličine ne morem precenjevati, pač pa ga vam hočem razložiti. Strankin svet Socialistične stranke je skoro brez debate in z velikim navdušenjem sklenil, predlagati vsem republikanskim strankam, da se združijo v obrambi življenjskih interesov naroda in miru. Odveč bi bilo, ako bi hotel še bolj poudarjati resnost okoliščin, ki so narekivale sklenitev take resolucije, kajti tako kot država, morajo tudi njeni predstavniki ohraniti mir in živce. Ti dogodki upravičujejo poziv socialističnih strank, ki so v tako resnem trenutku bile poverjene s strani predsednika republike, da sestavijo vlado; zato sem se obrnil na zastopnike vseh demokratičnih in republikanskih sil in se z istim pozivom obračam tudi na vso državo, z zavestjo, da sem v tem trenutku oznanjevalec volje vseh državljanov.«

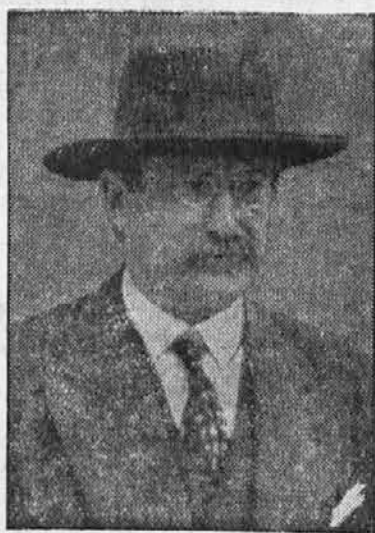
Po tem nagovoru je imel s. Blum posvetovanja s predstavniki opozicije

ter je v teku popoldneva, dne 12. t. govoril pred 200 poslanci in senatorji opozicijskih klubov. S. Blum je rekel: »Vprašali ste me, kakšen je moj program. Med nami so vsekakor na-

sprotja, kljub temu pa lahko najdemo nekatere stvari, ki nas spajajo.

Predvsem nam mora biti pred očmi dobro države.

Stavili ste mi nekatera nepremišljena vprašanja, ki jih ne morem od-

S. Blum

Opozicija odklanja sodelovanje

— z izjemo ljudskih demokratov.

Opozicija je odklonila povabilo s. Bluma, največ radi komunistov. S. Blum je po prejemu tega odgovora rekel:

»Imam čisto vest, da sem v svojem prizadevanju, da uresničim vladino kombinacijo, kakor se mi zdi potrebna v interesu države, šel do skrajnosti. Razen ljudskih demokratov so vse stranke odklonile sodelovanje. Ne morem prikriti svoje ža-

Blum je sestavil vlado demokratičnih strank

Komunisti bodo novo vlado lojalno podpirali.

Na prvi seji je vlada določila svoj program.

V novi vladi so Leon Blum, predsednik vlade in finančni minister, Marx Dormoy notranji minister, Pavel Boncour zunanji minister.

Nova vlada nastopa v kritičnem

govoriti, tako n. pr. o priznanju italijanskega cesarstva. To je kompenzacija v rokah Anglije v njenih pogajanjih z Italijo. Bilo bi nevarno reči nekaj pozitivnega, ko se pa situacija neprestano menja. Predvsem je potrebno tvoriti vlado, ki

nudi jamstvo za mir.

Mi imamo različna gledanja. Ta bodo ostala in za nas je častno, da vztrajamo vsak na svojem stališču, ker bi bili sicer ljudje brez časti.

Ne zamudite trenutka. Apeliram na vaš razum, ne na vaša čustva. — Premislite si. Država hoče, ona čaka na to. Premislite vso resnost mojih besed.

Prinašamo te Blumove besede in opis razvoja dogodkov nalašč, da jih citatelji lahko primerjajo z besedami ljudi, ki so te dni prekričali Evropo s histeričnimi izlivi svoje bolne notranjosti, ki ne pozna spoštovanja nasprotnikovega prepričanja, niti mu ne dovoli, da bi ga javno izpovedoval.

losti radi tega zadržanja. Ako bi imel zagotovilo, da bi moglo priti do združitve republikanskih sil v državi okoli ljudske fronte, ako bi dal pobudo za to kakšen drug politik, takoj bi vrnil svoj mandat. Toda dogodki današnjega dne so pokazali nasprotno. Zato bom kot predstavnik številčno najjačje stranke republikanske večine svojo nalogo čimprej uspešno završil.

mednarodnem trenutku (Avstrija) in tudi doma delajo težkoče kapitalisti, ki se upirajo gospodarskim reformam in socialni zakonodaji. Občudovanja vreden je pogum Bluma, da si je izbral poleg predsedstva v vladi najtežje in najdelikatnejše ministrstvo, to je, boj z ošabnim francoskim kapitalizmom.

Kaj nam bo prinesel novi finančni zakon

Pri nas se je udomačilo, da se vsa važnejša vprašanja, ki se tičejo obremenitev, spremembe obstoječih zakonov itd. rešujejo s pooblastili, ki jih predloži vlada parlamentu v zadnjem hipu pred izglasovanjem proračuna. Ker jih parlament sprejme brez odpora, vlada seveda nima povoda, da bi s to prakso prenehala.

V pooblastilih, takozvanih amandmanih k finančnemu zakonu za l. 1938-39 so te-le važnejše določbe:

Krediti ostvarjeni s proračunom se smejo izrabiti samo do 90 odst. predvidenega zneska.

25 odst. taks od sportnih prirediteljev se steka v centralni fond Drž. hipotekarne banke za izgradbo stadionov.

Zvišajo se takse na avtobusni promet: na progah, ki konkurirajo železnici se plača 20 para od prevoženega kilometra, na delno konkurenčnih progah 10 para in na ostalih progah 5 para.

Za prevoz prtljage in blaga se bo plačalo 15 odst. vozarine. Avtomobil pa bodo obdavčeni od nosilnosti voza do 0.5 tone s din 400, od 0.5 do 1 tone z 800 din, vozovi s 5—6 ton z din 4000 in za vsako nadaljnjo tono s din 1600 več na leto.

Zvišale se bodo nekatere carinske takse.

Vse sodne takse se bodo povišale za 50 odstotkov.

Trošarina na nafto bo znašala din 40 na 100 kg.

Carinske kazni do din 10.000 se oprost.

Prosvetni minister bo dobil za zgradbe institutov v Beogradu 31.5 milijona dinarjev kredita, pravosodni minister za sodno palačo v Beogradu 40 milijonov dinarjev, Ljubljana pa za ljubljansko univerzo 13.5 milijonov dinarjev.

Pravoslavni verniki bodo plačali v letošnjem letu 10 odst. doklade k

rednim davkom za svojo cerkev. Istotako visoko doklado sme pobirati rimsko-katoliška cerkev.

Bratovske skladišnice bodo smele imeti lastne lekarne.

Centralni fond za preskrbo brezplačnih zdravil, predvsem cepiva, bo ustanovil minister za socialno politiko. V ta fond bodo morali prispevati banovine in občine, delavsko zavarovanje po din 1 od člana in po din 0.50 od vsakega družinskega člana. (Kdo bo mogel ugotoviti število družinskih članov? Ali bo potrebna nova statistika?) in fond za zdravstveno zaščito učencev po din 1 od vsakega učenca.

Politična pooblastila

Ministrski svet je pooblaščen v sporazumu z odbori parlamenta in senata izpremeniti zakone o tisku, društvih in shodih ter volitvah.

Nadalje sme prenesti del poslov državne uprave na banovine.

Palača bivše radikalne stranke v Beogradu se prepiše na JRZ.

Javna dela.

Za izvedbo javnih del sme najeti ministrski svet 4 milijarde dinarjev posojila po 6 odst.

Dr. Maček pojde v Beograd

Napoveduje se nova akcija združene opozicije

Opozicijonalcji že dalje časa pripravljajo razgovore z dr. Mačkom v Beogradu. Pri teh razgovorih bi se izdelal akcijski program. Po beograjski konferenci bi opozicija priredila shode po važnejših krajih države.

Konsolidacija demokratične opozicije bi bil prvi resnejši korak v tem gibanju.

Kdor je socialist, je član »Cankarjeve družbe«.

Knjige »Cankarjeve družbe« v vsako delavsko in kmečko družino!

Krvavi boji na aragonski fronti

Nacistična ofenziva še traja

Pretekli četrtek je pričela na aragonski fronti, med Saragoso in Teruelom že dolgo pripravljena nacistična ofenziva. Ta ofenziva se razvija v treh pravcih in uporabljajo nacisti veliko število letal, topov in tankov.

Republikanske čete se vsled pri-

tiska sovražnika umikajo, vendar v popolnem redu.

Nacisti so zasedli mesti Quinto in Belchite, kateri so izrgali nacistom lansko leto.

Boji se odigravajo sedaj na sektorju Saragosse, na fronti od približno 30 km dolžine.

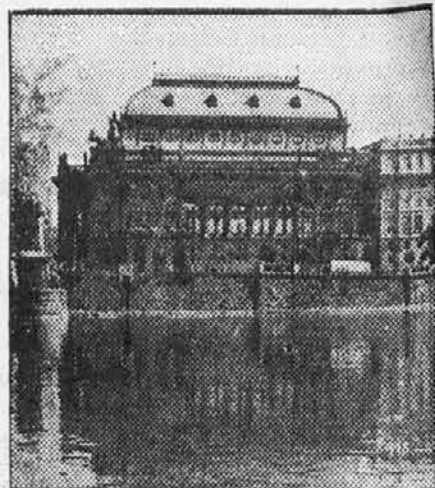
Republikanci so pričeli nacistično ofenzivo zaustavljati s protinapadi, ki pa zaenkrat nimajo značaja širše akcije, ampak se jim pozna, da se vrše v znaku štednje na ljudeh in materialu.

Izlet v Prago!

Se nekaj sedežev je na razpolago za izlet z avtobusom iz Maribora do Prage. Vabimo vse zainteresirane, da se nemudoma prijavijo, ker se na poznejše prijave ne bo moglo več ozirati.

Kdor more, ne sme zamuditi prilike, ki se mu nudi, da spozna prilike in razmere v državi, na katero so danes obrnjene oči vsega demokratičnega sveta.

Prijave na Adolfa Jelen, Maribor, Ruška cesta 5.

Narodno gledališče v Pragi

Razvoj industrije Jugoslavije 1937

Pri nas ima kapitalizem še dobre izglede.

Zagrebski »Jugoslovanski Lloyd« poroča med drugim:

V letu 1937. je bilo osnovanih v Jugoslaviji 51 delniških družb s kapitalom Din 130.770.000. Leta 1936. pa 44 s kapitalom Din 152.911.000.

Tujega kapitala je bilo 1937 vloženega v industrijska podjetja okoli Din 51.930.000, od katerega je bilo vplačanega v gotovini okoli deset odstotkov.

Koncesije je dobilo 1937 v državi 6 tujih družb, za kar se je porabilo tujega kapitala Din 5.770.000. Od teh podjetij so 3 rudarska, 1 bančno, 1 za promet in 1 za popraviljanje avtomobilov.

Ustanovljene so bile industrije: 1 za papir (največja z glavnico 35 milijonov dinarjev), 3 prehranbene, 8 rudarskih, 2 orožni in municijski, 4 tekstilne, 3 za aeroplane in motorje, 9 trgovskih, 3 transportne, 3 kemične, 3 lesne in stavbne, 2 trg. podp. drugi, 1 za električne žarnice, 1 banka, 1 za gumijeve izdelke, 2 hotelski, 1 tiskarska in 1 kino.

Teh delniških družb se je ustanovilo v Beogradu 32, v Zagrebu 11, na Sušaku 2, v Ljubljani 1 itd. Največja delniška glavnica znaša 35.000.000 Din, najmanjša pa 300.000. Največje

so v papirni industriji Din 35.000.000, v prehranbeni Din 22.200.000, v rudarstvu Din 12.000.000, v orožni in municijski Din 11.000.000 ter v tekstilni Din 10.500.000. Glavnice drugih družb so manjše.

Zadušeni klerofašizem

Nemški nacisti delajo korenito: klerikalna »Reichspost« je ustavljena, zaprt je nadškof graški dr. Pawlikowsky, ki je baje skupno s starimi avstrijskimi generali hotel zadnji hip proglasiti Otona za cesarja. Naciji so ukazali duhovščini umik iz politike. Neki frančiškan pa je v nedeljo imel že pridigo po radiu, kjer je hvalil Boga, da je dal Avstriji novi režim.

Delavstvo plačuje spekulacije kartela cementnih tvornic

2000 delavcev v Splitu brezposelnih.

Cementne tovarne v Splitu so ustavile obratovanje in odpustile vse delavstvo, z utemeljitvijo, da je zagal izvoz, na domačem trgu pa da je premalo odjema.

Lansko leto so cementne tovarne producirale 60.000 vagonov cementa in so od tega izvozile 50.000 vagonov.

Toda cement, ki so ga izvozile v inozemstvo, so prodajale po Din 14 za 100 kg, med tem, ko je cena cementu na domačem tržišču okoli Din 50.—

Ako bi tovarne znižale ceno cementa za domačo uporabo, bi se potrošnja znatno dvignila, postali bi bolj neodvisni od inozemstva in delavci bi imeli stalni zaslužek. Kdaj bomo enkrat tako daleč, da ne bodo mogli karteli več izkoriščati konzumentov in se igrati z usodo delavstva?

Doma in po svetu

Ljudje, ki so izgubili glavo. »Slovenec« poroča o novi vladi s. Bluma tako, da so nemški fašisti, ki so pravkar zasedli Avstrijo, lahko zadovoljni. V ostalem je pa klerikalni tisk pozabil sporočiti, kako to, da se je Blum naenkrat pojavil na čelu vlade, potem ko sta ga »Slovenec« in »Slovenski dom« z vsemi »nagrabljenimi milijoni« že preselila na obalo nekega jezera v Švici.

Nemški bombniki nad Dravsko dolino. V nedeljo, dne 13. t. m. so se pojavili štirje nemški bombniki nad Marenbergom in Muto.

Surovi sport — znamenje časa. Na beograjskem sejmišču so se vršile rokoborbe, pri katerih je neki Grga Pezo s sunkom v brado ubil privatnega uradnika Dragana Mileti-

ća. Smrt Miletića je povzročila pri surovi beograjski sportni publiku komaj odraslih mladičev pravo vznemirjenje. Sport, tehnika — le kje je kultura?

Drugi šilingi. Vsled dogodkov v Avstriji je padla vrednost šilinga na cunjski borzi na din 6.25 našega denarja. Nemčija pa plačuje avstrijske šilinge po 1.35 mark za šiling, dočim je bilo razmerje marke in šilinga pred »anšlusom« 2.10. 1.—

Deželni kongres slovaške socialne demokracije. V Bratislavi se je vršil 7. t. m. deželni kongres slovaške socialne demokracije. O političnem položaju je poročal predsednik čehoslovaške socialno - demokratične stranke s. Hampl, predsedoval pa je minister dr. Derer, ki je bil zopet

izvoljen za deželnega predsednika stranke. Na kongresu so zlasti pozdravili tudi možate besede v političnem govoru predsednika vlade dr. Hodže. Glede sporov med Čehi in Slovaki je kongres izjavil, da ni nikdar odklanjal sodelovanja s konstruktivnimi elementi, ne more pa dajati nikakršnih koncesij prevelikemu radikalizmu. Stranka ne more odobravati načel delitve enotnosti države, ker pomeni to nje oslabeitev.

Veliki fašistični svet si umije roke. O dogodkih v Avstriji je razpravljala tudi veliki fašistični svet, pod predsedstvom duceja. Kakor je poročal radio, so govorili o tej zadevi tako-le: dr. Schuschnigg ni obvestil duceja o nameravanem plebiscitu, za to je bila Italija popolnoma neinformirana, sicer pa je do priključitve itak moralo priti. In l. 1934. tega v Rimu niso vedeli, da bi bili pustili Avstrijo iti svoja pota? Evropska javnost gleda na zadržanje Italije drugače in to je tudi napotilo veliki fašistični svet, da skuša najti opravičilo za svoje zadržanje.

Akcija za trikratno izhajanje »Delavske Politike« na teden lepo napreduje. Najhujša ovira za uresničenje te naše skupne želje so naročniki, ki so z naročnino v zastanku!

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svojo dolžnost!

Krvava sodba v ruskem procesu

18 obtožencev na smrt — dva na dolgoletno strogo ječo.

V soboto je izreklo moskovsko sodišče sodbo proti 21 obtožencem, po kateri jih je 18 obsojenih na smrt, 3 pa na ječo in sicer: Pletnjev na 25, Rakovski na 20 in Veselov na 15 let ječe. Sodišče smatra Buharina za voditelja zarote. Izvršitev kazni se mora izvršiti v 24 urah po obsodbi ter more v tem času le Stalin pomilostiti obtožence.

A. M. de Jong:

102

IZDAJA

Otroška leta Mereyntjeja Geysena

Ne, videl ga ni nihče. Niti roke pred očmi ni bil mogel nihče videti v tej temi, ki je vladala zunaj. In razen tega so vsi mislili samo na zabavo, ko pa so čuli nečloveški krik, so bili vsi iz sebe od zaprepaščenja... Toda on je lahko bil tu in oprezoval pri vratih, skrit v neprodni temi, neviden za one, ki so prišli iz svetlobe venkaj...? Nek kmet je dejal:

»On je odšel domov, pijan kot svinja, še ko je bilo svetlo.«

Vaški policaj se je zamislil.

Nato je zapovedal: »Vsi ven! Eden se mora takoj peljati po zdravnika, eden pa v mesto po policijo.«

»Jaz, jaz se bom peljal,« se je javil voznik.

Pivnico so izpraznili. Pred hišo so se zbrala zijala. Kot ogenj je šla novica od ust do ust. Veseljačenja je bilo konec, kot bi odrezal. Župan je prišel naglih korakov. S strašnim krikom je planil v pivnico star mož: Janekin oče. Slišati je bilo sočutno mrmranje zbranih. Nekdo je stopil k županu, ki se je potihoma pomenkoval z vaškim policajem.

»Vrata v Vrčevo kočjo so samo prislonjena. V stanovanju je tema. Pred vrati pa leži pes na straži.«

»Tako pojdi in aretiraj Goorta Perdano,« je zapovedal župan, in že je vaški policaj tudi odšel. Na vratih je srečal župnika, ki so ga poklicale ne-

ke tarnajoče ženske. Stari mož se je tresel in je bil silno blede...

Vrča so našli ležečega na postelji. Spal je in nepreglasno smrčal. Še vedno je bil oblečen v mornarsko obleko, maska se mu je nekoliko premaknila in je visela režeč se pred njegovim od pitja zabuhlim obrazom. Na rokah mu je lepila zemlja, toda niti na obleki, niti na prstih ali kje drugje ni bilo opaziti niti najmanjšega krvnega madeža... Od umora ni bila še pretekla ena ura. S težavo so ga zbudili. Ves zmeden je gledal ljudi, ki so ga motili v spanju in ni razumel ničesar kar so mu pravili, hotel je zopet leči, da bi spal naprej. Toda moral je z njimi. Zaspan in vinjen se je opotekal na poti v občinsko hišo, skozi godrnjajočo in mrmrajočo množico. Vaški policaj je maial z glavo. »Prav tako bi lahko mene aretirali,« je renčal prepričevalno. »Pijan je kot prešič... ta ni zapustil svoje kajute...«

Zaprepaščena se je povpraševala vsa vas, kdo bi pač mogel biti storilec, ako ni bil Vrč, in zakaj?... Ali je mogoče grozno dejanje izvršil kakšen pijani norec?... Toda kdo bi naj to bil?... Kdo?...

Tistega pomladanskega jutra sta pricapljala Mereyntje in njegov brat Aarjan preko pašnika v vas. Prevezane v robcu je nosil tri velike omelete, potresene z rozinami, ki so kot temne pike gledale iz njih: namenjene so bile Vrču. Ozračje je bilo soparno. Škorci so ružili sedeč na golem drevju, poskušali svojo pomladansko pesem, in pretegovali peroti, da bi se ogreli na soncu.

Motnozeleno se svetlikajoč je kukala ozimi na iz temne, opokle zemlje. Brstje je poganjalo. Vseposvobod se je pripravljalo življenje, da se ode-

ne v novo cvetje. Mereyntje je bil vesel in je tiho popeval sam za se.

Aarjan je stopal poleg njega in s koprnečimi pogledi škilil na omelete v robcu. Zelo se mu jih je hotelo, premišljal je, kako bi speljal svojega brata, da bi z njim vred pojedel slaščico. Previdno je pričel:

»Koliko omelet pa imaš pravzaprav povezanih v robcu, Mereyntje?«

Mereyntje, ki ga je poznal s te strani, ga je nezaupljivo pogledal:

»To veš ti prav tako dobro, kot jaz: tri« in da bi ga več ne nadlegoval, je dodal: »in te so za Vrča.«

Aarjan se je prebrisano smehljil.

»Baš je Vrču do njih!« je silil vanj. »Tak možakar! Saj se ti samo smeje, dečko... da te le sram ni!«

»Sram, da bi me naj bilo?« je vprašal Mereyntje začudeno, nekam užaljen. »Zakaj neki? Vrč ima omelete prav rad, sam mi je bil to povedal... prav gotovo jih bo zelo vesel, da veš.«

»Kakšen tepček si ti,« ga je premeteno zasmehoval Aarjan. »Tako govore odrasli ljudje, da človeka znore, dečko. Baš jim je mar to, kar rečejo... ti si res prismojen.«

Mereyntje mu je pokazal jezik.

»Ti misliš pač, da vse veš,« je rekel užaljeno. »Toda jaz ne pustim, da me boš ti zasmehoval. Aarjanček, in še enkrat rečem, te omelete so za Vrča.«

Njegov brat je skomizgnil z rameni. Obmolnil je in zopet mislil, kako bi se vendarle polastil nad vse zaželenih omelet. Čez nekaj časa je predlagal:

(Dalje prihodnjič.)

Rjavi škorenj pregazil Avstrijo

Klerofašizem je pokopal samostojno Avstrijo in samega sebe

V petek, dne 11. marca so se odigrali v Avstriji zgodovinsko važni dogodki.

Za dne 13. marca je odredil avstrijski kancler Kurt v. dr. Schuschnigg plebiscit in pozval avstrijsko ljudstvo, da z glasovanjem odloči ali za samostojno Avstrijo ali proti. Spricho priprav režima je bilo vsakomur jasno, da bo to glasovanje prineslo ogromno večino v prilog samostojni Avstriji.

Sklep o izvedbi glasovanja je bil v Avstriji objavljen v trenutku, ko se je mudil avstrijski notranji minister Seyss-Inquart v Berlinu, kamor je odšel po navodila k Hitlerju. Ko so hitlerjevci v Avstriji in Nemčiji zaznali za ta sklep avstrijske vlade, so bili sprva zbegani, potem pa so se kmalu znašli.

Hitler je izjavil, da je odrejeno glasovanje

izigravanje sporazuma,

sklenjenega med njim in dr. Schuschniggom v Berchtesgaden 12. februarja 1938., glasom katerega je dr. Schuschnigg sprejel v svojo vlado in domovinsko fronto hitlerjevce in jim priznal svobodo izpovedovanja nacistične miselnosti.

Na Dunaj so bili poslani iz Berlina posebni kurirji, ki so prinesli predsedniku avstrijske republike Miklasu pismo, v katerem je Hitler sporočil svojo zahtevo, da mora

avstrijska vlada odstopiti

in priti na njeno mesto nova, kakor jo bo predlagal on. Rok je bil stavljen do 17. ure, s pripombo, da bodo po tem roku, ako vlada ne bi odstopila, nemške čete vdrle v Avstrijo in jo zasedle.

Dr. Schuschnigg je sprva okleval. Klical je Mussolinija, ki ga pa zopet ni bilo mogoče dobiti. S tem mu je splavala poslednja nada.

Nekoliko po 7. uri zvečer je objavil po radiu

svoj odstop

in pripomnil, da se umika sili, ker noče prelivati nemške krvi.

Mogoče je v svoji naivnosti še računal, da bo Hitler respektiral samostojnost Avstrije.

V Berlinu pa so bili že odločili drugače. Sklenili so, da ta trenutek izrabijo kot dobrodošel

povod za zasedbo in priključitev Avstrije.

Vendar so hoteli vse izpeljati tako, da dajo stvari čim bolj legalno obiležje.

Tu jim je iz zadrege pomagal sam avstrijski klerofašizem in njegov vrhovni državni predstavnik Miklas. Miklas se je sprva branil sprejeti nemške pogoje. Potem se je udal in vzel odstop dr. Schuschnigga na znanje. Takoj na to mu je bila predložena lista nove vlade s Seyss-Inquartom kot kanclerjem in ilegalni SA oddelki so zastražili njegovo palačo. Miklas se je branil, da bi pod tem pritiskom podpisal ukaz o imenovanju nove vlade. Notranji minister je SA oddelke odpoklical in Miklas je nato, dasi samo še smešna figura, proglasil

imenovanje nove vlade.

ki je bila s tem vzpostavljena na docela legalen način.

Sama »Reichspost« (št. 71. z dne 12. marca 1938) piše: »S tem (z odpoklicem SA izpred predsedniške palače, op ur.) je bil politični položaj do neke mere olajšan. Zvezni predsednik ni bil sedaj več pod neposrednim pritiskom sile.«

Čim pa je bila imenovana nova vlada, je kancler Seyss-Inquart, po ustavnih določilih, (ki jih je predvidel klerofašizem, da bi v slučaju sile lahko poklical italijansko vojsko na pomoč proti rdečkarjem.)

pozval nemško vojsko, da »pomaga vzdržati red.«

Ze zvečer se je Hitler obenem z vojsko pojavil v Linzu, kjer so ga

naciji slovesno sprejeli. (Po radiju se je razlegal ... krik in vik.)

Glasovanje o samostojnosti Avstrije je bilo preklicano. Zvečer dne 13. marca je bilo razglašeno na temelju čl. 3. odst. 2. avstrijske ustave, da postane

Avstrija dežela nemške države.

Dasi bo glasovanje o tem šele 10. aprila, se v uradnih napovedih v radiu že sedaj smatra, da je Avstrija prenehala obstojati.

Ko je tako Miklas na legalen način izročil nacijem vso oblast, je končno odstopil.

Dogodki so potrdili, da smo imeli prav, ko smo v št. 17. »Delavske Politike« z dne 26. febr. napisali v članku »Labodji spev avstrijskega kanclerja«:

»Njegove (kanclerjeve) izjave o suverenosti, neodvisnosti Avstrije zvane prazno.

Suverenost Avstrije bi moral priznati Berlin,

Hitler pa, ki je govoril o razmerju med Avstrijo in tretjim cesarstvom se je vsaki taki izjavi previdno izognil.

Suverenost Avstrije je bila. Njeno suverenost so nesli k pogrebu ob grmenju Dollfusovih topov v februarju 1. 1934. ona leži pokopana pod ruševinami dunajskih delavskih domov. Do berchtesgadenskega sestanka so mnogi Avstrijci mislili, da so vazali Italije, danes vedo, da so postali vazali Nemčije.

»Do tu in ne dalje!« namerava gospod dr. Schuschnigg. Že mogoče, dalje bodo šli v Avstriji namreč brez njega!

»Avstrijski klerofašizem je dovršil svojo nalogo, dr. Schuschniggu je bilo pridržano, da zaključi komedijo z labodjim spevom.«

Avstrijski klerofašizem je likvidiral ostanke nekdanje apostolske Avstrije.

Veljaki avstrijskega klerofašizma so vodili svojo politiko

po navodilih Vatikana in Rima.

Rim pa je napravil tako kot l. 1915., ko je bil postavljen pred odločitev, da ohrani zvestobo zaveznikom, Avstriji in Nemčiji, ali pa, da se postavi na stran velike antante. Odločil se je za drugo, ker je izračunal, da mu bo to prineslo večjo korist.

Tako tudi sedaj:

Rim rabi Nemčijo

pri ostvarjanju svojega imperija kot sredstvo za pritisk na zapadne vele-sile. Dogovorjena cena za te usluge je bila — Avstrija. Politični Rim ni vprašal duhovnega Rima za mnenje. Prepozno je avstrijski klerofašizem spoznal, da je varstvo svoje neodvisnosti zaupal nepravim rokam. Toda kogar zgodovina ne izmodri, ta ne zasluži boljšega konca.

Anglija pa računa hladno, v njenem imperijskem računu so drugi narodi in države le kontni listi. Od kar se je prepričala, da ne more vzdržati status quo v Evropi, je usmerila svojo politiko po preizkušenem načelu:

Velike prijatelje je treba napraviti za mejaše.

Ko bo Italija uredila svoja sredozemska vprašanja, potem je čisto gotovo, da bo skrbela v prvi vrsti za to, da ji ne bo nihče škilil preko Brennerja na Trst in Adrijo ali da bi se ji pojavil kot resen tekmeč na obalah Jadranskega morja, kamor vleče srce nemške severnjake. Tedaj bo v tretjič v našem stoletju potrjen stari pregovor: Romana fides... (Rimska zvestoba...).

Na severu čuva Čehoslovaška svoje meje in prav ima. Vemo, da jih čuva dobro. Naj ve, da so z njo vsi, ki se zavedajo, da za temi njenimi mejami čuva svobodo in demokracijo ter človeško dostojanstvo.

Zopet plačule delavstvo račune

Kaj se dogaja v Avstriji?

Iz Avstrije je prišlo že več beguncev, ki pripovedujejo strahotne stvari o najnovejših dogodkih:

»SA vdira v stanovanja celo po-

polnoma indiferentnih ljudi, ki so se pregrešili samo s tem, da so se, pod pretnjo kazni, odzvali dr. Schuschniggovi mobilizaciji. V ...

Ruže

O razpustu Delavskega kulturnega društva »Vzajemnost«. — Pišejo nam: Kakor je »Delavska Politika« že poročala, je bilo dne 25. febr. t. l. razpuščeno društvo »Vzajemnost«. S tem so si privoščili ruški purgarji in gotovi politiki, ki so po večini tuji in jim je bilo naše društvo trn v peti — imenitno predpušno zabavo. Saj so nam že ob ustanovitvi našega društva prerokovali kratko življenje. Ali kljub vsemu se je naše društvo lepo razvijalo: v politiko se ni vmešavalo, ampak je skrbelo le za kulturni podvig delavstva. Naše delavstvo je društvo z vso vsmo podpiralo, saj je šlo že 89 članov in smo imeli že nekaj lepo uspešnih prireditvev in predavanj. V mesecu januarju je naše društvo na lastno inicijativo z vsemi ostalimi društvi priredilo dobrodelno prireditev v korist ubogim solarjem. In ravno to naše humano delo so nam gotovi elementi zamerili, ker po njihovem mnenju v Rušah ni več brezposelnosti. Ali, ko smo v onih mrzlih jutrih gledali napole in boste solarčke, smo se prepirali, v kakem uboštvi se še nahajajo nekateri družine. Po tej akciji so nam ti elementi začeli rušiti temelji našega društva, kar jim je končno tudi uspelo. Začudeno se vprašamo: Ali res nismo ljudje istega naroda, ali res nismo vredni istih pravic, katere uživajo ostala društva, ali je res baš sedaj umestno likvidirati slovenska delavska kulturna društva ob meji? Mesto, da se kulturno napredovanje vsestransko podpira, kričijo narodnjaki in »patrijotje« proti vsakemu delovanju delavcev v društvih, ki niso pod njihovim okriljem. Kaj naj rečemo k temu, da se ob priliki 60letnice našega velikega pesnika Otona Župančiča plenijo, prepisujejo pesmi? — Morda so pričakovali, da bo naše delavstvo po razpustu našega društva kar predsedalo v njihov tabor, ali so se pošteno zmotili. Naše delavstvo dobro ve, »kam pes taco moli« in tudi ve, kdo je

pravi krivec razpusta. Gospodje so celo računali s tem, da bo delavstvu zavrela kri; pričakovali so demonstracijo in ne vemo, kaj se vse. Ali mi smo vajeni tudi v najtežjih trenutkih ohraniti mirno kri. — Res se jim je posrečilo njihova nakana proti našemu društvu, toda nikdar se jim ne bo posrečilo zatreti naše zavesti in značaja! Bomo jim še klibovali za našo pravično stvar in iz naših delavskih vrst bo še nadalje zvenela lepa slovenska in delavska pesem!... Družnost!

Slovenska Bistrica

Zaupniški tečaj. V nedeljo, dne 20. t. m. s pričetkom ob pol 9. uri, dopoldne se bo vršil v hotelu »Beograd« zaupniški tečaj, na katerem bosta predavala s. dr. Reisman o socialni zakonodaji in s. Eržen o praktičnem spisu. Delavci in delavke, zlasti pa delavski zaupniki in funkcionarji, udeležite se tega zaupniškega tečaja v čim večjem številu.

Naši diletanti so se izkazali. »Vzajemnost« je priredila dne 5. in 6. marca v dvorani hotela »Beograd« kmečko burko »Na ogledih«. Glavno vlogo kmeta Klemenja je dobro pogodil s. Ojinger, pa tudi mlajši igralci so se postavili. V vlogi Micke se je imenitno znašla s. Ivanka Kolenčeva, kakor tudi s. Korenova v vlogi Špele. Originalna je bila mala Lenka (s. Mici Kolenčeva). Možat nastop sta pokazala s. Špeljč Edvard v vlogi Ceneta in s. Vili Justinek v vlogi Janeza. Občinstvo je igralce nagradilo z večkratnim aplavzom. Med odmorom je igral tamburaški odsek I. Delavskega kolesarskega društva v Slov. Bistrici. Želimo si še več takšnih predstav in čestitamo našim igralcem!

Uredniški kotichek

Položitev mojstrskega izpita. Za informacije glede položitve mojstrskega izpita se je treba obrniti na Zbornico za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.

V ogledalu

Zunanja politika v ljubljanskem radiu. Poslušalci ljubljanskega radia imajo priliko poslušati vsako soboto modrovanja zunanjepolitičnega referenta JRZ za Dravsko banovino, g. dr. A. Kuharja. Ako so njegova izvajanja in pogledi v skladu z našo oficijelno zunanjo politiko, prepustimo ljubemu Beogradu, da o tem odloči, nas zanjmajo ta modrovanja samo v toliko, v kolikor so v stanu, da po svoji naivnosti spravijo človeka v dobro voljo. Pred par tedni je ta gospod kramljal o berchtesgadenskem sporazumu in je prišel do zaključka, da pomeni ta sporazum v svoji končni fazi neposredno nevarnost za našo državo in še prav posebno za Slovenijo. Toda mi se te nevarnosti ne bojimo, ker smo, kakor je patetično vzkliknil gospod referent, (ki bo šel seveda z dobrim zgledom naprej) »tudi pripravljeni umreti za domovino, ako bo treba!« Po dogodkih zadnjih dni je pa v soboto zvečer pogruntal, da umiranju za domovino lahko izbegnemo, ako sklenemo s sosedo Nemčijo dogovor o zaščiti narodnih manjšin, po vzorcu poljsko-nemškega dogovora. Gospod referent ima čudne pojme o meddržavnih dogovorih in pogodbah. Zaščita narodnih manjšin je vendar dogovorjena z mirovnimi pogodbami.

Tako bo referentu preostalo le to, kar je prvič korajžno napovedal, ko nas je delila od nove sosede še, — vsaj na videz — samostojna Avstrija.

Ali se jim otepa! Kdo se ne spominja, kako je grdil »Slovenec« avstrijske socialistične delavske voditelje, ki so se po večdnevni krvavih bojih s klerofašično reakcijo, z razbitimi oddelki delavske armade zatekli na Čehoslovaško ozemlje. »Slovenec« jih je psoval kot brezvestneže, ki so izdali delavstvo, prepustili svoje žrtve usodi, sami pa pobegnili kot plahi zajci preko meje. Tako je pisal ta list o ljudeh, ki niso rešili ničesar drugega, kot golo življenje pred avstrijskimi rablji in utekli vešalom. Kajti obešanje socialističnih voditeljev je bilo takrat posebna naslada avstrijskega klerofašizma in nič manjši užitek za »Slovenca«. Takt tem posurovelim izbruhom klerikalnega besa pa je dajal sam pokojni kancler Dollfuss. Danes, po štirih letih, se klerofašizmu bridko otepa! Med tem, ko so socialistični voditelji in tisoči delavcev s svojo krvjo in življenjem branili demokracijo, so voditelji klerofašizma, ko bi bili morali postaviti svojega moža v boj za svoje ideale, v rešnici sramotno kapitulirali. Brez najmanjšega odpora je von dr. Schuschnigg predal oblast in klenil Miklas. Vodja patrijotske fronte polkovnik Adam in minister Zernatto so zbežali v Bratislavo v CSR, mnogi vidnejši vodje klerofašizma, med njimi minister dr. Stokinger, pa skupaj z »umazanimi židi« (»Slovenec« žargon) na vrat na nos na Madžarsko, »korajžnega« kneza Starhemberga pa sploh ni v Avstriji, ampak jo je potegnil že poprej v Švico.

Zena in otroci taistega Dollfussa, ki je po radiu tako prostaško psoval socialistične bojovnike iz februarске revolucije, ki so se zatekli na Čehoslovaško, je pa pod zaščito francoskega poslanika in v njegovem avtomobilu premerila isto pot v CSR, iskat in prosit gostoljublja, katero so peš prehodili do smrti izmučeni in ranjeni socialistični voditelji ter delavci v mrzlih dneh februarja 1934. Najbrž pa se reka beguncev iz klerofašističnega tabora še ne bo tako kmalu ustavila, tako da bodo »Slovenec« ter njegovo sorodstvo imeli še dovolj prilike spominjati se svoje brezsrčnosti in grdobije, ki so jo zagrešili v februar-skih dneh 1934. in misliti na izrek, ki pravi: povračilni dan se zadaj pelje!

Sedaj naj bi pomagala francoska »ljudska fronta«. Za francosko ljudsko fronto ni imel »Slovenec« nikdar poštene besede, ampak same psovke. Ko je sedaj klerofašizem v Avstriji skrahiral, je napisal »Slovenski dom« (sobota, dne 12. t. m.) to-le: »Ko je šlo pred mesec dni za nekaj umazanih romunskih Judov, so vse »demokracije« začele diplomatsko ofenzivo v Bukarešti. Francoska vlada je v krizi. Ljudska fronta, ki se zavzema za demokracije sivo-boščine zamorcev in se vrtka celo v notranje zadeve raznih držav ter na vsa usta napada fašizem, bo sklicala kako lepo zborovanje v varnem Parizu, pa bo vprašanje Avstrije in Srednje Evrope po vseh demokracijskih načelih rešeno.« — Sedaj naj bi torej prišla francoska »ljudska fronta« na pomoč avstrijskemu klerofašizmu, za to bi bila dobra, toda zdi se nam, da se francoska »ljudska fronta« ne more zavzemati za avstrijske klerofašiste, ker so vendarle precej bolj črni kot pa zamorci in razen tega je med prvimi in drugimi tudi ta razlika, da se zamorci bore za politično enakopravnost, klerofašisti pa so demokracijo odpravili in zatrli.

Šlite naš list!

Pristopajte k društvu za vpepeljevanje mrličev

»OGENJ«
MARIBOR

oskrbuje za umrle vpepeljitev v krematoriju v Gradcu. Sprejemna, enkratna po starosti in mesečna članarina Din 15.—. Razen tega nimajo člani s pogrebom nobenih stroškov. Zahtevajte pravilnik na:

»Ogenj«, Maribor, Koroščeva ulica 8

Iz naših krajev

Trbovlje

Umrl je vodja mandolinskega odseka s. Emil Turk

Nenadoma je obupal nad življenjem s. Emil Turk, brivski pomočnik, ki se je agilno udeleževal kot član tukajšnje »Vzajemnosti«. Uspešno je vodil mladinski mandolinski odsek, ki je pod njegovim vodstvom zelo dobro uspeval. Na njegovo željo je poprej izraženo željo, je ležal na mrtvaškem odru v prostorih »Delavskega doma« in to v sobi, kjer je mnogo časa poučeval mlade sodruge in sodružice. Pogreb se je vršil v četrtek, dne 10. t. m. ob številni udeležbi. Na grobu mu je v slovo zapel pevski zbor »Vzajemnosti« žalostinke. Z ganljivimi besedami se je od svojega učitelja poslovil v imenu mladinskega mandolinskega odseka mladi s. Gabrijel Gustl. Pokojnika ohranimo v častnem spominu!

Rubeži rudarskih plač

Načelstvo II. skupine je že vložilo ugovor glede rubežev rudarskih plač na višje sodišče. V nedeljo, dne 20. t. m. pa bo v »Delavskem domu« javna diskusija o vprašanju rubežev. Posredovalo se je tudi, da se začasno zadržijo že eventuelno odtegnjeni zneski, ki se bodo, ako bo pritožbi ugodeno, vrnilo prizadetim.

Kaj se govori. Med delavci se govori, da je v Društvenem domu na predavanju o novem pravilniku bratovske skladnice duhovnik g. Zmavc na vprašanje nekega delavca, zakaj sta se v novem pravilniku § 50 in § 82 spremenila v škodo rudarjev, izjavil, da se imajo delavci za poslabšanje zahvaliti samo delavski delegaciji, ker je delavska delegacija za to glasovala in podpisala. Takega odgovora bi človek res ne pričakoval od gospoda, ki uči, da je resnica hčerka božja. Vse javnosti, pa tudi g. Zmavcu povemo, da ves čas ankete ni prišlo niti enkrat od glasovanja, še manj pa, da bi kdo od delavske delegacije kaj podpisal. Toliko v vednost tistim delavcem, ki hodijo po informacije v Društveni dom. Gospod Zmavc naj bi raje povedal svojim vernim ovčicam, kdaj je izšel izvršni zakon, da se rudarjem kljub temu, da še obstaja rudarski zakon, lahko rubi mezda. Rudarji spreglejte!

Zagorje ob Savi

Kljub pojačani zaposlitvi pri rudniku in apnenicah je še vedno veliko število nezaposlenih. Povečini so to delavci, ki so bili zaposleni pri raznih delih po drugod in so sedaj na cesti. Tudi za te bo treba najti delo in zaslužek ali pa podporo, ker živeti morajo!

Kranj

Smrt požrtvovalne sodružice Zofke Sajoviceve. V četrtek, dne 10. t. m. je nepričakovano ugasnilo življenje 22letni sodružici Zofki Sajovicevi. Podlegla je vnetju možganske mreže. Dan pred smrtjo so jo pripeljali iz bolnice na dom njenih staršev, v poldrugo uro oddaljeno Velesovo, kjer je ležala tudi na mrtvaškem odru. Njena smrt je sodruge in sodružice iznenadila tem bolj, ker je komaj tri tedne poprej še nastopila na odru »Vzajemnosti«. Sploh je pri dramatičnih prireditvah »Vzajemnosti« vedno radevolje sodelovala in je bila ena izmed najpožrtvovalnejših sodružic. Večkrat je hodila k skušnjam prav iz Velesovega. Zofka je bila do tekstilne stavke zaposlena v »Jugobruni«, kjer jo pa po stavki vsled njene zavednosti in odločnosti niso hoteli več sprejeti. Sama je večkrat povdarila, da je njenega odpusta kriva njena prejšnja prijateljica, ki jo je po stavki začela vsestransko denuncirati. Da so ji te denunciacije ležale težko na srcu, je dokaz v tem, da je še malo pred smrtjo trdila, da je ona kriva njene bolezni. Tako greni denuncijanstvo življenje bolnikov celo v zadnjih urah.

Nad leto dni je bila potem Zofka brezposelna, dokler ni dobila dela v tkalnici Julče Tratnika v Struževem. Menda je bilo ravno zadnjega februarja, ko je iskala zdravniške pomoči pri zdravniku OUDZ dr. Vrbnjaku. Ta ji je zapisal praške proti glavobolu in jo odpravil na delo. Ker pa delati ni mogla, kar je uradovemu zdravniku tudi povedala, je drugi dan iskala pomoči pri privatnemu zdravniku. Pri tej priliki apeliramo na zdravnike OUDZ, zlasti pa na dr. Vrbnjaka, da naj se bolnikov ne odslavlja tako enostavno, ampak je treba pač temeljiteje preiskave.

Ko je sodružica Zofka ležala na mrtvaškem odru, so se od nje poslovili številni delavci in delavke, ki so prihajali s kolezi iz Kranja. Tudi pogreba se je udeležilo precejšnje število delavstva. »Vzajemnost« ji je v zadnji pozdrav podarila venec z rdečimi nagelji.

Ta delavski izraz sloge in sočutja pa je šel zelo na živce nekemu škodoželjnemu tamošnjemu klerikalcu. Ko so se delavke peljale s kolezi kropit, jih je vprašal, če so tudi one pri tistih, ki skupaj drže. Potem pa se je izražal o pokojnici zelo nekulturno, še manj pa krščansko. Menda misli, da njega ne bo smrt našla, zato, ker je klerikalec.

Sodružica Zofka se za klevete klerikalcev ni menila. Vedno je šla ravno pot in se borila za pravico. Nadvse je cenila resnico in poštenje. Njenemu značaju naj bi delavke čim bolj sledile. Ohranimo jo v trajnem spominu, preostalim pa naše iskreno sožalje.

Ljubljana

V Ljubljani je okoli 1200 nezaposlenih še sedaj. Tako je povedal na proračunski seji ljubljanski župan dr. Adlešič. V tekočem letu je občina zaposlila od teh 637 oseb, katerim je izplačala na mezdah 400 tisoč din. Če bi bili ti zaposleni celo leto

Maribor

Omejitev nočnega dela še vedno velja

Nekaterim pekovskim mojstrom je čisto zmedlo glavo poročilo o predlogih k finančnemu zakonu, katerih eden obljublja preklicem uredbe o omejitvi nočnega dela amnestijo za dejanja, ki so jih zakrivali pred 1. aprilom t. l. Nek pekovski mojster je te dni dejal pomočniku: »Naredba o ome-

pri občinskih delih, bi bil vsak zaslužil v enem letu okroglo din 628 ali din 51,3 na mesec. Nam se zdi, da je to jako majhen zaslužek in položaj teh delavcev, v celoti vzeto, je enak onim, ki so brez posla.

jitvi nočnega dela ne velja več, jutri morate priti na delo ob 11. uri zvečer.

Mož je v zmoti. Zaenkrat ne velja niti amnestija, ker senat finančnega zakona še ni sprejel. Uredba o omejitvi nočnega dela pa velja tudi po 1. aprilu in to uredbo bodo pomočniki branili.

Zaupniški tečaj

Danes, v torek, ob 19. uri predava s. dr. Reisman o socialni zakonodaji. Zaupniki in funkcionarji, pridite vsi!

KMO.

Občni zbor KMO

se bo vršil v petek, dne 18. marca ob 19. uri v Delavski zbornici. Strokovni funkcionarji, bodite točni!

KMO.

Nacistične provokacije so se pričele. Po dovršeni okupaciji Avstrije od strani Hitlerja, so tukajšnji hitlerjevci kar pijani od navdušenja in so že pričeli svojo ošabnost in nacistično samozavest kar javno povdarjati. V svoji predrznosti gredo že tako daleč, da pripovedujejo, da bi Hitler v nekaj dneh zasedel Maribor, Ptuj in Celje. Da so taka pripovedovanja brez podlage, je jasno. S takimi govoricami se skušajo delati razpoloženje med tukajšnjim prebivalstvom za nacizem in za Hitlerja. Opozarjamo vse naše somišljenike, naj takim hajkam ne nasedajo in take provokacije odločno zavrnejo, ker bodo sicer marsikoga lahko zadele težke posledice.

Čudne zahteve na graškega župana s tostran meje. Kakor poroča graška »Montsezeitung« je prejel novi graški župan dr. Kasper, tako od graških nacijev, kot tudi od nacijev »onostran meje« (torej iz Jugoslavije), pozive, da naj se Graz proglasi za mesto gibanja (»die Stadt der Bewegung«). Komur izmed te gospode je pri nas premalo gibanja naj se izvoli potruditi preko meje. Ako bi se namreč pri nas udomačil tak princip gibanja, kot tam preko, potem bi se gotova gospoda že davno smela gibati samo med štirimi stenami ozkih celic, ne pa korespondirati z graškim županom. Iz teh krogov se širi tudi tista propaganda, za katero se interesirajo te dni naše oblasti.

Kdo so gospodične, ki so čestitale fiihrerju? Poslušalec radia nam poroča: Berlinski radio je objavil preteklo soboto, da so neke mariborske gospodične poslate »fiihrerju« navdušeno pozdrav in mu čestitale k njegovemu najnovejšemu podvigu — zasedbi Avstrije. Najbolje bi bilo, da bi se same podale v zasedeno Avstrijo — in tam ostale.

Kdo zna bolj hitro in senzacionalno poročati o umorih? O tem sta se zadnje čase prepirala »Slovenec« in »Večernik«. »Slovenec« je zahteval zase prvenstvo, »Večernik« pa mu je oporekal. Človeka je

sram, da je taka debata v listih sploh mogoča. Eksploatacija umorov v svrhu čim večjega dobička za časopisno podjetje, je samo na sebi obsodbe vredno početje, ne glede na to, da je senzacionalno poročanje o zločinih samo apel na živalske instinkte človeka. Moralno defektni ljudje se na takih poročilih naslajajo, mislimo pa, da ni naloga časopisja, da skrbi za naslado takih ljudi.

Ptički brez gnezda pred kazenskim senatom. Ta teden sta se zagovarjala pred tričlanskim senatom okr. sodišča 19- in 14-letni obtoženec, oba nezakonska otroka, radi zločinstva tatvin. 14-letni dečko je izgedal sicer še čisto nedolžen, majhen droben dečko, ki ne pozna ne matere ne očeta in tudi njegov rojstni dan ni ugotovljen, kajti njega je nekega dne odločila nezakonska mati na Vranskem in dobri ljudje so ga redili. Potem je šel kmalu od hiše do hiše. Sola je poročala, da je dečko že kot solar kradel vse, kar mu je prišlo pod roko, zamenjal šolo, se potepal, lagal itd., da ga bo treba dati v poboljševalnico, ker se bo sicer posvetil ropanju in požigom. Sedaj je obtožen, da je s tovarišem kradel od kraja do kraja in se priklatil sem preko Hrvaške. V preiskovalnem zaporu se je poznal že z vsemi zreliimi ptiči. Kam sedaj z njim? Zagovornik je rekel, da se bo v zaporih kvečjemu še bolj pokvaril. Sicer pa nima nikogar na svetu, kamor bi lahko šel. Sodišče je sklenilo oddajo v poboljševalnico, kjer se bo izučil kake obrti.

41. redni občni zbor I. Delavskega kolezarskega osrednjega društva za Dravsko banovino se bo vršil v nedeljo, dne 20. marca v društvenem lokalu, z običajnim dnevnim redom. Začetek ob 9. uri dop. Udeležba članov centrale je obvezna, delegati podružnice so vabljivi.

Obdor.

Kuharska razstava pri »Unionu« je podaljšana do 16. t. m. Razstava je lepo aranžirana in daje lepo sprizčevalo našemu gostinskemu obrtu. Naše gospodinje si jo bodo gotovo v veseljem in pridom ogledale, žal, da je premalo denarja, ki je potreben, da bi imele vse delavske družine dobro in okusno pripravljene jedi in seveda tudi redilne.

Repertoar Narodnega gledališča

Torek, 15. marca, ob 20. uri: »Trubadur«. Red C. Sreda, 16. marca: Zaprtko. Četrtek, 17. marca, ob 20. uri: »Firma«. Red B.

Celje

Volitve zaupnikov pri Westnu

Kot je znano, je Westen koncem avgusta leta 1936 odpustil vse zaupnike. Za leto 1937 niso bili izvoljeni novi zaupniki. Sodišče je v tožbah, ki so jih vložili zaupniki proti Westnu, izreklo, da je smatrati zaupnike iz leta 1936 tudi za zaupnike za leto 1937, ker se je njih mandat v smislu člena 3 navodil za volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov avtomatično podaljšal radi tega, ker za leto 1937 niso bili izvoljeni novi zaupniki. Sedaj bi bilo treba že voliti zaupnike za leto 1938. Volilni odbor za volitev zaupnikov tvorijo po zakonitih predpisih zaupniki iz prejšnjega leta. Vendar banska uprava tega volilnega odbora, ki so ga tvorili stari zaupniki, ni hotela priznati, češ, da ti zaupniki niso več delavci v podjetju in da zato tudi ne morejo tvoriti volilnega odbora. Kot smo se informirali, naziranje banske uprave ni pravilno. § 111 zakona o zaščiti delavcev in člen 8 navodil za volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov določata le, da imajo aktivno volilno pravico vsi delavci obojega spola, ki so ob času volitev zaposleni v podjetju in so dovršili 18 leto starosti. Pasivno volilno pravico pa imajo ob pogoju, da uživajo državljske pravice, vsi polnoletni in pismeni volilci obojega spola, zaposleni v podjetju. Ne govorita ta dva §§ prav nič o tem, kdo je upravičen član volilnega odbora. Zato prihajajo za navedeno vprašanje tu v poštev pač le druge določbe zakona, odnosno navodil, zlasti člen 9, v katerem je rečeno, da izvedejo nove volitve zaupniki iz prejšnjega leta; kjer takih ni, pa poseben volilni odbor, sestavljen iz najstarejših delavcev podjetja.

Bivši Westnovi zaupniki tedaj res niso več delavci podjetja, ker je njihova zaupniška funkcija prestala z 31. decembrom 1937, njih službeno razmerje pa najpozneje s 15. januarjem 1938, ker bi jim bil smel Westen odpovedati 31. dec. 1937 na 14 dni.

Vendar določajo zakon in navodila le, da morajo biti zaposleni v podjetju oni, ki hočejo voliti zaupnike, odnosno biti izvoljeni kot zaupniki. Nikjer pa ni zapisano, da bi morali biti kot delavci že zaposleni v podjetju člani volilnega odbora, v kolikor so to zaupniki iz prejšnjega leta, kar je ravno v Westnovem primeru. Naziranje, ki ga zavzema banska uprava, je radi tega pogrešno.

Seveda pa misli banska uprava v nasprotju z mnenjem, ki so ga zavzela sodišča in tudi Stol sedmorice, da je zaupniški mandat Westnovih zaupnikov prestal že s 27. avg. 1936, ko je Westen odpustil vse svoje delavce. Ker so sodišča na vseh treh stopnjah ugotovila, da je bil ta odpust neveljaven in da je trajal mandat zaupnikov do konca leta 1937, radi česar so zaupnikom priznala tudi mezdo do takrat, je naziranje banske uprave v nasprotju z zakonom. Zaupniki, odnosno v njih imenu Delavskega zbora se lahko pritoži zoper rešitev Panske uprave na ministrstvo in potem na Državni svet.

Pobrezje pri Mariboru

»Vzajemnost« Tezno gostuje v nedeljo, dne 20. t. m. ob 8. uri zvečer na Pobrezju pri Renčelju s Kranjčevu soc. dramo »Katakomba«. Pridite vsi!

Zakaj pa ne Italija in Vatikan?

»Slovenski dom« je mnenja, da bi morala pomagati dr. Schuschnigg francoska ljudska fronta, zakaj pa ne duce in papež, v katera ima klerikalizem brezmejno zaupanje ter ji ma je tudi izročil protektorat nad Avstrijo?

Jesenice

Prva plenarna seja obratnih zaupnikov KID

Po volitvah, o katerih smo poročali preteklo sredo v našem listu, se je vršila prva plenarna seja obratnih zaupnikov v soboto, dne 12. t. m. ob 4. uri pop. Udeležilo se jo je vseh 16 izvoljenih zaupnikov ter predsednik volilnega odbora g. Glavič Janez in zastopnik tovarne. Pri prvi točki dnevnega reda o volitvi starešinstva obratnih zaupnikov, je bil prvi predlog NSZ za Lajnerja Adolfa, drugi predlog za od SMRJ za demokratično porazdelitev mest, med SMRJ, NSZ in JSZ, ter da naj se v svrhu dogovora plenum prekinje za 10 minut. Ta predlog je bil sprejet z 12 glasovi. (V »Novi pravdi« na vse načine hvalijo in zasmehujejo SMRJ, vendar nas taka tolažba ne moti. Revez mora pri razočaranju imeti vsaj tolažbo. Nas le veselijo, da so vsaj na zmagi zadovoljni s štirimi zaupniki in oporo v članstvu, pri nas jih je pa osem, opora — na katere račun so plavi (NSZ) igrali, pa igro izgubili — pa še pride.) Pa to le mimogrede.

V odmoru 10 minut so se zaupniki posvetovali med seboj, vendar je JSZ izjavila, da zaenkrat po sklepu zaupniškega zbora nima pravice do kakega kompromisa, ter da se bo ta stvar uređila ev. na prihodnjem plenumu. Zastopnik JSZ je poročal tudi o tem, da je imel od NSZ ponudbo, da se napravi kompromis med NSZ, JSZ in čušte! — ZZZ proti SMRJ, po katerem naj bi JSZ prevzela mesto glavnega zaupnika, NSZ mesto njegovega namestnika. JSZ je ta predlog od NSZ gladko zavrnila, NSZ je izjavila na tem razgovoru, da imajo oni svoj predlog in da se o predlogu SMRJ ne pogajajo, ker dvomijo v njegovo iskrenost. Izjavo JSZ o nadvse »iskreni« ponudbi preglasovanja najmočnejše liste SMRJ so pa molče priznali in so najbrž iskrenost SMRJ sodili po svoji lastni »iskrenosti«. Ker je torej bil ta predlog začasno vsaj brez uspeha, se je pričelo z glasovanjem.

Za glavnega zaupnika je bil na to izvoljen s. Ivan Čelesnik,

za tajnika pa s. Maks Vister, in to oboji z osmimi glasovi. Zaupnik NSZ Lajner je dobil 4 glasove NSZ, JSZ in ZZZ sta se pa s 4 glasovi vzdržali glasovanja. Naknadno je bil izvoljen še za glavnega zaupnika za Javornik in za namestnika glavnega zaupnika sploh s. Gerdež Anton z Javornika. Zatem je prevzel predsedstvo plenuma novoizvoljeni glavni zaupnik (starešina) s. Čelesnik, ki je podal ob polni dvorani poslušalstva nekakšen pregled vsega predvolilnega in volilnega postopanja. Ugotovil je razrešitev petih, zatem pa še 11 zaupnikov, sklep o tem, da se v volitve ne gre, kaznovanje vseh zaupnikov zaradi podpisa letaka s po din 500 do din 100 po tuk. pol. komisariatu, izsiljenje volitev po ZZZ, čudno vlogo ZZZ v volilnem odboru, agitacijo za ZZZ na uradnih volilnih razglasih, ki jih ZZZ ni plačala, otežkočenje agitacije, plenjenje letakov, ki so bili cenzurirani, pa se je delavstvo vendar z veliko večino odločilo za ono organizacijo, ki je bila toliko preganjana.

Zatem se je začela porazdelitev zaupnikov na posamezne obrate, kjer je bil soglasno sprejet predlog SMRJ z malimi spremembami. Tudi tu je bila dokazana iskrenost in dobra volja za sporazumno delo pri SMRJ. Ob koncu je bilo še nekaj polemike med SMRJ in NSZ. NSZ, ki je glavni krivec tega, da ni prišlo do enotne liste vseh svobodnih strokovnih organizacij, se je zaradi neuspeha pri volitvah in pa zaradi neuspeha poskusa bloka proti SMRJ, kjer bi ji bila tudi ZZZ dobra. Njen zastopnik je prišel na dan z raznimi zastarelimi očitki, ker se je pač hotel nad nekompromisno. Delavstvo naj pa zdaj samo sodi, kdo je iskren in kdo ni. Prav je, da so tudi na tem plenumu zmagale trezne glave, in da niso šli delavski zaupniki na predlog NSZ spet služiti reakciji. Ko je zahteval novi glavni zaupnik, da mu predsednik volilnega odbora izroči ključke od pisarne glavnega zaupnika ter spise o volitvah, je ta izjavil, da ima to vse poslovni tajnik, taktirka volilnega odbora g. Gasser. Delavski zaupniki so konstituirani. Zdaj se bo začelo delo, ki smo ga omenili že v našem letaku: vzpostavljene ugleda in vpliva obratnih zaupnikov in skrb, da se delavske razmere izboljšajo tako v delovnem, v socialno zaščitnem, v mezdnem, varnostnem, kulturnem in vsakem drugem pogledu. Če bo delavstvo zaupnike podprlo, bo delo gotovo uspešno.

Zaradi tega vsi, ki še niste — v organizacijo SMRJ!

Črna pri Prevaljah

Razpis občinskih volitev

Banska uprava je razpisala občinske volitve za občino Črna s priključenimi kraji za dne 27. marca. Določena so tri volišča in sicer: volišče Črna: Javorje, Jazbina, Urška gora (gotov del), Žerjav, del Podpece; volišče Pristava v prostorih posestnika g. Lesjaka: Pristava, Podpeca; volišče Koprivna: v prostorih posestnika Lipolda.

Število kandidatnih list sicer še ni znano, vendar se pričakuje, da jih bo več, ker so na volitvah interesirani vsi sloji.

O nadaljnjih dogodkih bomo poročali naknadno.

Kaj so izpovedale priče o g. Tumpeju

Znani napisi vagonov med vojsko.

Poročali smo že o razpravi, ki se je vršila pred okrožnim sodiščem v Mariboru na tožbo g. Rudolfa Tumpeja proti nekaterim mariborskim železničarjem. Gosp. Tumpej je tožil železničarje, med njimi bivšega podnačelnika delavnice, g. inž. Grudna, češ, da so mu očitali, da je bil med svetovno vojno pri Jungschützih, kjer se je izkazal s tem, da je slikal po vagonih in stenah vojašnic kralja Petra na vislicah, risal na železniške vagonne, steklenice z napisom »Gift für Serbien«, »Zacherlin für Serbien«, kar vse po navedbah g. Tumpeja ni bilo res, ampak so si toženi železničarji vse to le izmislili.

Tumpej razlaga svojo narodno zavednost...

V obširni obtožnici, ki jo je vložil zoper obtožence, se je g. Tumpej izdatno pohvalil, kako je bil narodno zaveden že pred in med vojno, kako so bili narodno zavedni tudi njegovi stariši, delovanje Jungschützov pa je sploh popisal tako, kot da bi ti bili neka čisto slovensko-nacionalna vojaška organizacija. Pri raportih in vežbah so Jungschützji govorili po trditvah obtožnice vedno le slovensko in celo nemško komando so jim razložili v slovenskem jeziku. Gosp. Tumpej sam se je nemščine naučil le za silo brati in pisati, razumel pa nemškega jezika ni in ga tudi ni znal govoriti. Tudi danes še ne zna nemški, pač pa razume nemški jezik. Niti enega pisma v nemškem jeziku ne zna pravilno napisati, še manj pa zna v nemškem jeziku govoriti privatno ali javno. Kljub temu pa je, kot sam navaja v obtožnici, »Za božič 1915 postal frajter v Abaciji, leta 1916. pa korporal«.

»Aktivno sem bil udeležen pri razorožitvi zelene garde v Mariboru, dne 23. novembra 1918. Poslan sem bil s pol baterije v Ptuj. Iz Ptuja sem prišel nazaj k 45. pešpolku v Maribor in 27. januarja 1919 sem bil poslan v Gornjo Radgono k četni nadporočniku Zeilhoferju. Ves čas bojev pri Gornji Radgoni sem bil tam. V februarju leta 1919. sem se vrnil nazaj v Maribor in bil dodeljen na lastno prošnjo k artiljerijskem polku, kjer sem bil uslužben pri štabu v pisarni.« Nato popisuje g. Tumpej še svoje poveljno delovanje v Mariboru, ki je tudi nam znano, ter zaključuje z Živkovičevimi volitvami: »L. 1931. sem za časa državnoborskih volitev prevzel okrožno tajništvo in se trudil, da je bil izid volitev najboljši.«

Priče pa govorijo drugače.

To gotovo zanimivo sliko nacionalne samohvale pa so številne priče, ki jih je sodišče zaslišalo, zelo pokvarile. G. Tumpej je umaknil tožbo, ko so železničarji, ki jih je tožil, nastopili dokaz resnice.

Ko smo že pred kratkim poročali o tem, da je bil g. Rudolf Tumpej pred okrožnim sodiščem v Mariboru obsojen radi tega, ker je g. inž. Grudna denunciral pri policiji v Mariboru in pri sodišču za zaščito države v Beogradu, češ, da je zagrešil neka protidržavna dejanja, hočemo danes, da bo slika popolna, objaviti še to, kar so izpovedale o g. Tumpeju priče v njegovem procesu proti železničarjem.

G. Tumpej je bil v svoji mladosti očitno risarski talent, ker so ga uporabljali pri vojakih, kot je izpovedal priča **Malek Albert**: »pri vsakem odhodu kakšne kompanije zato, da je slikal po vagonih razne vzpodbujajoče karikature takratnih vojnih nasprotnikov. Spominjam se prav

dobro, da je pisal Tumpej po vagonih s kredo

»Zacherlin für Serbien«

in da je naslikal veliko flašo, na flašo pa napisal:

»Gift für Serbien.«

Likavec Roman: »Služil sem skupaj s Tumpejem med vojno v Ljubljani. Videl sem, kako je Tumpej slikal po vojaških vagonih razne karikature. Dozdeva se mi, da je karikiral tudi srbskega kralja Petra in Aleksandra. Delal je karikature tudi na raznih listih, ki jih je obešal vojakom, ko so odhajali na fronto, na nahrbtnike. Vem pa sigurno, da je pisal po vagonih »Zacherlin für Serbien.«

Petelinšek Jakob: »Videl sem, kako je (g. Tumpej) z navadnim ogljem narisal na navadni papir ruskega carja in

kralja Pera na vislicah, enkrat, kako beži pred avstrijskim vojakom, ki ima bič v rokah. Razen tega je risal

bivšega črnogorskega kralja Nikito, kako ovce krade

in kako ga orožniki zasledujejo kot tatu. Enake slike je narisal tudi na mariborskem kolodvoru na vagonne, s katerimi so se odpeljali vojak na fronto. Videl sem enkrat, kako je narisal na vagon

ruskega carja, ki ga je šprical avstrijski vojak z zaherlinšprico,

na kateri je bilo napisano »Zaherlin za Rusijo«. Nadalje je napisal na vagon v nemškem jeziku

»Srbi morajo umreti, ker smo mi Nemci in Avstrijci!«

Kako je g. Tumpej med vojno v splošnem nastopal, so povedale nekatere druge priče.

Strojni mojster Vrečko Ivan:

»Meseca marca in aprila 1918. sem obiskal v privatnih zadevah svojega (sedaj mrtvega) brata Jakoba v Mariboru. Šla sva radi nakladanja nekega prašiča na kolodvor. Takrat me je brat opozoril na nekega vojaka, češ, da je tisti kriv, da je bil dvakrat aretiran radi narodnih zadev in oddan v graške zapore. Moj brat je označil takrat dotičnega vojaka kot šmrkavca, da je takorekoč včeraj še v šolo hodil, danes pa se šopiri in razgraja. Moj brat je na moje vprašanje, kdo je dotični, povedal, da je dotični Tumpej, ter je pristavil, da če bi se politična situacija spremenila, da ga bo na mestu ustrelil. Povedal mi je še, da ga je g. Tumpej, ko so ga eskortirali na kolodvor, besno napadel z besedami: »prokleti rusofil in srbofil in

nieder mit dem windischen Hund« ter mu pri tem pljunil v obraz. Eskorta je baje samo s težavo mojega brata zavarovala pred nadaljnjimi napadi Tumpeja in njegovih somišljenikov, ki so ga ob tej priliki spremljali. Nadalje mi je povedal moj brat, da je videl večkrat, ko se je mudil v raznih privatnih zadevah na kolodvoru, kako je Tumpej pisal po vagonih: »Zacherlin für die Russen, Zacherlin für die Serben!«

Psovke: »Windischer Hund«.

Kolar iz Podgraca Potrč Alojz: »S Tumpejem sva bila skupaj v Ljubljani in točno vem, da je zmerjal mene in druge z »windischer Hund«... Slovenci so bili pri njemu velika ničla.

Govoril je vedno nemško.

Njegova žena Potrč Marija: »Tumpeja poznam iz časov, ko sem bila natakarka v artiljerijski kasarni v

Melju. Bilo je to v letu 1918., 1919. in 1920. Tumpej je prišel v kantino in zahteval v slovenskem jeziku malo boljše cigarete. Ker jih nisem imela, mi je rekel: »Flihn windische, willst nicht geben?« Tumpej je govoril bolj nemško.

Posestnik iz Črešnjevca, Dvoršak Mihael: »K Jungschützom sem šel l. 1915. in sicer najpoprej v Sp. Poljskavo. Še istega meseca sem šel nato v Maribor, kjer sem bil v semenišču in nato v artiljerijski kasarni. V obeh prostorih sem bil skupaj s Tumpejem. Tumpej je bil takrat kapral. Naredniki so bili v moji četi Pučnik, Šviča in Kandus. Jaz sem se jim pritožil, da nas je

Tumpej zaničeval z windischer Trottel.

Mizarski mojster in sodni cenilec Avgust Šviča: »Bil sem narednik pri strelcih. Tumpej je bil moj podrejeni. Ne vem, če je bil v pisarni. Imel sem ga za Nemca. Jaz ga nisem slišal, da bi govoril slovensko. Prav dobro se spominjam, da so se vojaki pritoževali pri meni, češ, da jih zmerja z windische Hunde. Isto lahko potrdi Rudolf Šibac, trgovec v Frankolovem.«

Bračko Ivan: »Vselej, ko sem Tumpeja videl, sem opazil,

da govori izključno v nemškem jeziku,

tako da sem bil mnenja, da je Tumpej Nemec. Sploh je bil Tumpej znan kot človek, ki se je trudil, da bi se prikupil višjim oficirjem.«

Petelinšek Jakob: »Tumpeja ni imel nihče za Slovenca. Spominjam se, da sem nekoč imel službo dežurnega kaplarja in Tumpej se je malo zakasnil v mestu. Ko je prišel do vrat, sem ga vprašal, kje ima dovoljenje za bivanje v mestu, pa me je narahil: »pojdi v r...«, windischer Hund!«

Malek Edvard: »Tumpej je bil takrat kapral. Bila sva skupaj par mesecev. Z menoj je govoril vedno le nemško, ker slovensko jaz sploh nisem znal. Tudi izvenslužbeno je govoril vedno le nemško.«

Posebno zanimive so bile izpovedbe prič, kako je

g. Tumpej po prevratu odnesel od pošte slovensko zastavo.

Šorn Rudolf: »Ob preobratu sem stanoval v Sv. Lovrencu. Takrat je moja sestra, poštarica v Sv. Lovrencu, razobesila na uradu slovensko zastavo. Ko sem proti 9. uri stopil iz urada, sem videl, kako je Tumpej odskočil od zida, imel v rokah slovensko zastavo, ki je na uradu ni bilo več in jo je izročil Antonu Matevžiču, kateri je sedaj v Mariboru. V družbi Tumpeja je bil še tretji in so vsi trije nesli slovensko zastavo po vasi in kričali:

»Dol s Srbijo, živel republikai!«

Slišal sem prav dobro, da je tudi Tumpej kričal: »Dol s Srbijo!«

Žgajner Gizela, soproga odvetniškega pripravnika iz Ljubljane: »Jaz sem bila poštarica pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju od leta 1909. do novembra 1919. Po preobratu sem razobesila na poštne uradu slovensko zastavo. To zastavo je potem nekdo strgal dol. Kdo je to storil, nisem videla, pač pa mi je moj brat Šorn Rudolf povedal, da je to storil Tumpej in sicer v družbi več kmečkih fantov. Tumpej je bil pri mladostrelcih in ni bil preveč na dobrem glasu. Tudi mi je moj brat pravil, da so fantje kričali, ko so šli skozi vas. »Dol s Srbijo!« Tumpej me je pred

leti obiskal v Ljubljani in sicer okoli Velike noči v spremstvu njegovega bratranca, policijskega uradnika T. in me vprašal, ali sem videla, kakšen je bil napis na pošti in druge stvari. Jaz sem mu povedala popolnoma enako kakor danes, in še pristavila, da sem bila takrat malo jezna na njega. Tumpej me je tudi vprašal, zakaj ga nisem takrat ovadila, pa sem mu rekla, da sem se bala maščevanja.

Kako je nastopal g. Tumpej proti pričam?

Slavko Volk, uradnik drž. železnice, je izpovedal: »Mene je obtožil g. Tumpej samo zato, da ne bi mogel nastopiti kot priča, kar sledi iz dokaznega predloga inž. Grudna. Kakor hitro je tožitelj Tumpej zvedel, da sem priča, me je obtožil. Isto velja za obtoženca železničarja Artiča in Zupančiča.«

Ivan Vrečko, strojni mojster, je navajal, da je bil obtožen v trenutku, ko je bil predlagan kot priča.

Rom Jurij, delavec, je izjavil: »Mene je obtožil g. Tumpej samo radi tega, da ne bi mogel pričati obremenjevalno. Priče, ki so navedene v obtožnici, so me močno opijanile, na kar sem začel govoriti o Tumpeju in na podlagi tega govorjenja je sledila obtožba. Tako so se mene iznebili kot priče.«

Priča **Hanželič Ivan** je potrdil, da je dobil od g. Tumpeja celo obleko s klobukom vred in sicer nekaj časa pred začetkom te pravde. Bil je nato predlagan od g. Tumpeja kot priča.

Sodnik priporoča g. Tumpeju umik.

Že po zaslišanju prič Šorna in Gizele Žgajnerjeve je izjavil sodnik g. Tumpeju: »Preko teh prič ne morem, ako jim ne dokažete krivega pričevanja.« Po vsakem nadaljnjem zaslišanju prič je sodnik g. Tumpeju priporočal, da sklene poravnavo in umakne tožbo. Enako je sodnik priporočal poravnavo tudi obtoženim železničarjem, češ, da jih bo direkcija državnih železnic vse razgnala, ako se bodo še naprej pravdali, kakor je bil že tudi inž. Gruden premeščen v Niš in od tam v Zagreb.

Kaj pravi sodnik o gospodu Tumpeju?

Z ozirom na izpovedbe prič je tudi sodnik med razpravo večkrat rekel Tumpeju, da si je o njem vedno mislil, da mora imeti nekaj posebnega na vesti, ker je tako silil v osprej in toliko povdarjal svojo nacionalnost, češ, da ima kot sodnik bogate izkušnje, da pri takih pojavih vedno nekaj posebnega tiči v ozadju.

Zagovornik obtoženih železničarjev, dr. **Avč. Reisman**, pa je odločno izjavil, da bi se obtoženi poravnali le na ta način, če g. Tumpej umakne svojo tožbo brezpogojno, brez vsake izjave, plača vse svoje stroške, torej tudi tistih Din 4000.—, ki jih je pri prejšnji razpravi zahteval kot izdatke za iskanje dokaznega materiala v tej pravdi. Tudi obtoženi železničarji so se končno udali prigovarjanju sodnika, da bi sprejeli takšno poravnavo.

Tumpej umaknil tožbo.

Po 6 urnem razpravljanju se je sodnik umaknil v posvetovalno sobo in se čez nekaj časa vrnil s poročilom, da g. Tumpej umakne celotno obtožbo proti vsem obtoženim železničarjem in to brezpogojno, brez vsake izjave.

Hrastnik

Slabše kot nekaj. V »Delavski Politiki« je pred letom dni opisoval pisatelj T. Maček v podlistku »Slučaj Kumberger« življenje in razmere hrastiških rudarjev. Sliši se, da bo še nadaljeval s tem opisom. Če bo, naj dostavi še sledeče: Razmere hrastiških rudarjev se od takrat niso izboljšale, temveč še poslabšale. Danes imajo rudarji sicer kolektivno pogodbo, ali neresen je tisti, ki si jo upa uveljavljati. Temu se lahko zgodi, da bo po kolektivni pogodbi zmiraj pri 38tih, če treba za ceno spremembe dela. Nasadbe se »razbelegajo« in zopet »belegajo«, kakor pri kakšnem sorodstvu. Komanda je komanda in gorje ti, če se mi zameriš! Bilo bi res dobro, če bi se g. obratovodja nekoliko bolj poglobil v te zakulisne dogodke podzemlja in videl bi, da marsikaj ni prav.

HRANILNO IN POSOJILNO DRUŠTVO DELAVCEV V MARIBORU

reg. zadruga z omejeno zavezo

Frankopanova ulica št. 37 (v lastni hiši) — Telefon 26-35

Račun pri Poštni hranilnici št.: 13.143

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po 4% odn. 5% proti odpovedi.

Daje posojila po ugodnih pogojih na menico in vknjižbo. — Zadrugi delez znaša Din 200.—.

Uradne ure vsaki dan od 17. do 19. ure.

Zabukovca**Rudarji v skupnem boju za izboljšanje položaja**

Na velikem rudarskem zborovanju, ki se je vršilo pretežno sredo, so rudarji soglasno sklenili, da vztrajajo na svojih zahtevah glede mezd in da se priključujejo sklepom Saveza Rudarskih Radnikov v Zelenici.

Prevalje

Občni zbor sklicuje podružnica SDSZJ za nedeljo, dne 20. t. m. ob pol 9. uri dopoldne v prostorih g. Preglava. Sodrugi in sodružice! Pridite in izvolite si odbor, ki bo kos nalogam v težkih časih, ki jih preživlja delavstvo v papirnici! Družnost! Odbor.

Študenti pri Mariboru

»Kdo je kriv?« »Vzajemnost« v Studenčih pripravila A. Cerkenikovo: »Kdo je kriv«. Na sporedu bodo tudi razne recitacije in govorniki zbori. Točna objava bo v prihodnji številki »Delavske Politike«.

V »Ljudski univerzi« bosta v četrtek, dne 17. marca ob 19. uri poročala šol. upr. Kontler in učit. Vrane o inteligenčnih preizkušnjah, ki sta jih izvršila po Binet-Simonovi metodi na študentski deci. Vabljeni so zlasti starši, pred katerimi se bo en primer take preizkušnje praktično demonstriral. Predavanje je važno za pravilno razumevanje otrok! — Tedenske slike! Vstopnine ni.

Zabava na Jožefovo. »Vzajemnost« bo vprizorila v soboto, dne 19. marca s pričetkom ob 4. uri popoldan več iger enodejank v gostilni Mraz. Vstopnina prosta.

Delavska, kmečka hranilnica in posojilnica r. z. z o. z. v Trzinu

naznanja svojim članom, da se bo vršil njen

REDNI OBČNI ZBOR

v nedeljo, dne 27. marca t. l. ob 9. uri v salonu gostilne »Pri Slugi« v Trzinu.

Dnevni red:

1. Poročilo predsednika in ostalih funkcionarjev;
 2. poročilo nadzorstva;
 3. odobritev računskega zaključka za leto 1937 in sklepanje o razrešnici;
 4. določitev načrta za prihodnje leto;
 5. raznoterosti.
- K polnoštevilni udeležbi vabi načelstvo.

Delavski pravni svetovalec**Tudi ustmena pogodba velja (Pobrežje)**

Prodajalec parcele, ki Vam je ustmeno obljubil, da bo zasul jamo pred Vašo parcelo, je dolžan to storiti, četudi ni to zapisano v pisni pogodbi. Zato ga lahko na izpolnitev obljube tožite.

Ratna šteta v Zagreb (Moste pri Ljubljani)

Vprašanje: Po teti sem dobil polovico ratne štete in jo poslal v Zagreb Hinko Gloke, kjer je bila ratna šteta kupljena, da bi mi sporočili, kaj je z obrestmi. Poslal sem priporočeno in priložil 6 din znamk, pa ni nobenega odgovora.

Odgovor: Tvrdka Gloke Vam mora seve poslano ratno šteto vrniti. Prijavite zadevo ljubljanski policiji.

Obljuba po možnosti

Vprašanje: Kupil sem od nekoga dva mlada psa. Dotični je imel štiri mlade pse in je hotel ostala dva ubiti. Tedaj sem mu jaz svetoval, naj ju ne ubije, češ, da mu bom zanj po možnosti priskrbel kupca. Kupca doslej nisem našel. Lastnik sedaj zahteva, da moram sam kupiti ostala dva psa, sicer da mi bo računal njuno oskrbo po din 3.— dnevno.

Odgovor: Ker ste le rekli, da boste po možnosti našli kupca, za Vas ni nastala nobena obveza in je lastnikova zahteva neupravičena.

Terjatev na obrestih (Celje)

Vprašanje: Moja sestra je l. 1927 posodila nekemu znanцу din 1000.—, ki ji ji je dotični vrnil čez eno leto, vendar brez obresti. Moja sestra ga je večkrat terjala za obresti, a vse do danes brez uspeha. Ali ga lahko toži?

Odgovor: Vaši sestri so sicer pripadale 5 odst. zakonite obresti, če ni bilo posojilo izrecno dano brezobrestno, vendar je njena terjatev na obrestih zastarela že po poteku 3 let, razen, če bi bil nasprotnik v zadnjih 3 letih izrecno priznal svoj dolg na obrestih.

Kmečka zaščita (Velca)

Vprašanje: Dolžan sem denarnemu zavodu večjo vsoto in mi ta noče pripoznati kmečke zaščite ter je predlagal, da sodišče preizkusi resničnost potrdila o svojstvu kmeta, ki mi ga je izdala domača občina. Ali se lahko pritožim zoper morebitni neugodni sklep sodišča in kam? Ali mi denarni zavod sme računati stroške predloga in razprav? Ali sme denarni zavod, če mi sodišče odreče svojstvo kmeta, izterjati od mene ves svoj dolg hkratu?

Odgovor: Proti odločbi, s katero bi Vam odkrlo prvo sodišče svojstvo kmeta, se smete pritožiti na okrajno sodišče. Posli po uredbi o likvidaciji kmetskih dolgov se rešujejo po zakonu o sodnem nepravdnem postopku in nosi vsaka stranka svoje stroške ter jih ne more zahtevati od nasprotnika. Če bi tudi okrajno sodišče potr-

Dočakajte spomlad v novih čevljih!

Za lepe dneve najprikladnejši in najcenejši otroški čevlji s podplatom iz gume. Vel. 27—34 DIN 19.—, 35—42 DIN 25.—, v beli in rjavi barvi.

Otroški čevlji iz gume, na zapponko, praktične za šolske otroke, ki imajo daleč do šole. Vel. 27—30 DIN 25.—, 31—34 DIN 29.—, ženske DIN 35.—.

Zivahnim otrokom za šolo in igranje so najprikladnejši ti polčevlji iz močne kože in nerastrgljivim podplatom iz gume. Vel. 31—34 DIN 49.—, 35—38 DIN 59.—.

Udobni platneni polčevlji na zapponko s podplatom iz gume in nizko peto. Izdelani v drap in sivi barvi.

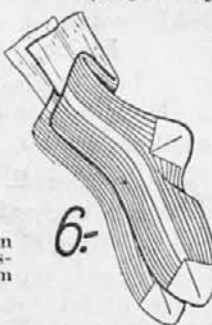
MIRA Tanke, toda trajne nogavice, ki olepšujejo linijo noge. Na prstih in peti specijalno ojačene.

Zelo ugodn. in elegantni damski čevlji, izdelani iz črnega ali plavega diftina, s kožnim podplatom. Izdelujemo jih s polpeto ali nizko peto, z različni okraji, a stanejo samo DIN 69.—.

Nov pomladanski model izdelan iz finega rjavega boksa, z okusnim in finim okrasom, kožnim potplatom in lakasto polpeto.

GORDAN Izvrstne moške nogavice, v različnih barvah iz čvrstega bombaža in umetne svile.

Nov pomladanski model. Lahki ženski polčevlji, izdelani iz fine telečje kože, črne in rjave barve, s kožnim podplatom in polvisoko podpeto.

Udobn. in lahki moški sandali s kožnim podplatom in gumeno podpeto. Otroški od DIN 45.— do 59.—, ženski od DIN 69.—.

Za štrpce in det. so nenadomestljivi ti moški polčevlji, izdelani iz močnega boksa, v črni in rjavi barvi z elastičnim, nerastrgljivim podplatom.

Rata

dilo morebitni neugodni sklep prvega sodišča, bi smel izterjati denarni zavod od Vas naenkrat ves dolg po običajnih predpisih.

Naknadna prijava OUZD (Velenje)

Vprašanje: Dobil sem poziv od OUZD, da naj napravim naknadno prijavo za nekoga mojega bivšega pomočnika in sicer za čas od začetka l. 1934 do konca l. 1937. Dotični pomočnik je bil v omenjenem času zaposlen pri meni le kratke dobe v velikih presledkih in je mogoče, da ga zaradi tega nisem prijavil. Ali sem dolžan podati zahtevano prijavo, zlasti, ko že dalj časa ne izvršujem več obrti?

Odgovor: Vsak delodajalec je brezpogojno dolžan prijaviti svojega uslužbenca OUZD in mora podati takšno prijavo tudi za nazaj, če OUZD to naknadno od njega zahteva. Vendar v svoji prijavi navedite točno datume, od kdaj do kdaj je bil dotični pomočnik zaposlen pri Vas in se ni treba ozirati na zatrdilo, da je bil zaposlen od začetka l. 1934 do konca l. 1937. Če to zatrdilo ne odgovarja resnici. Resnični dejanski stan se bo nato po potrebi ugotovil s pričami.

Plačevanje zgradarine (Kamnik)

Lastniki hiš so dolžni plačevati zgradarino, ne glede na to, ali oddajajo hišo v najem ali ne; zakon določa oprostitve od zgradarine le v posameznih primerih; tako so oproščene zgradarine kmečke hiše izven okoliša mest, trgov in zdravilišč, če se

ne oddajajo v najem. Zgradarina se odmerja na podlagi letne najemnine, pri zgradbah, ki niso dane v najem, pa po vrednosti letne najemnine, ki se plačuje za najbližje podobno stanovanje. Vaša mati je dolžna novo stanovanje v svoji hiši prijaviti.

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo najcenejše pri naših inzerentih!

Franc Kormann'ov nasl. Karl Ragg

Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

Priporoča se

SPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom L.L.L.

Maribor, Frankopanova ulica 1.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška c. 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra in solidna izdelava. Bogata izbira modnega blaga.

KOLESA, GRAMOFONE,

šivalne stroje, otroške vozičke popravila dobro in po kulantnih cenah znana tvrdka JUSTIN GUSTINČIČ, mehanična delavnica, MARIBOR, Tattenbachova ul. 14. Shramba koles čez zimo.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in ureja Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Viktor Eržen v Mariboru.